ANY VII. Barcelona 10 de Janer de 1897 NUM. 2

LA VEU DE CATALUNYA

SETMANARI POPULAR

PRO ARIS ET FOCIS

REDACCIÓ: Duch de la Victoria, número 9, 2.on

ADMINISTRACIÓ: Dormitori de Sant Francesch, núm. 5.

Sumari: La qüestió dels llenguatges á Catalunya, per *N. Verdaguer y Callís.*—(Del poeta rus Alexéi Tolstoi,) poesía per *J. Sardá.*—Día de Reys, per *Franar.*—A posta de sol, (poesia) per *J. Ruyra* —Moviment Regionalista.—Llibres y periódichs.—Dietari del Principat.—Notes curioses, per *Ramon N. Comas.*—Consistori dels Jochs Florals de Barcelona. Convocatoria.—Butlletí Setmanal: Santoral.—Efeméride.—Fires.—Festes majors.

La qüestió dels llenguatges á Catalunya

En lo darrer número de *La Ciudad de Dios*, revista religiosa, científica y literaria que publiquen á Madrid els frares Agustins, y que es, entre les poquíssimes publicacions castellanes d' algun valer, la que mes val, dedica, en la secció de Bibliografia, uns quants apartats al *Assaig crítich sobre 'l filosop barceloní En Ramon Sibiude*, de Mossen Salvador Bové.

Ab tot y que 'ls redactors d' exa revista van molt puntimirats en materies de puresa de fe y de sanitat de doctrines, y tenen un xich mes d' autoritat en coses de Theología que 'ls contradictors que ací li han sortit á la obra de Mossen Bové, no han vist en aquesta les tares y casi-heretgíes que diu haverhi trobat el nostre amich Clascar, ni molt menos els horrors qui han tret de cassola á un, que preferím no anomenar, qui en una publicació, de la qual també es millor que dexém lo nom al tinter, ha tocat *caritativament* á gran rebato, segons ens conten testimonis *de visu*.

Ab satisfacció verdadera y ben natural, consignám que *La Ciudad de Dios* diu de la obra de Mossen Bové, mica ençá, mica enllá, lo mateix que en les planes d' aquest setmanari 'n digué 'l nostre company E. Gomet. En el fondo pot-ser no hi ha cap diferencia, axís en la indicació dels mérits com en lo senyalament dels defectes.

Fins aquí aném completament á la hora ab la notable publicació agustiniana. Peró al arribar al darrer apartat del articlet bibliográfich, no hi ha remey, hem de fer lliga de banda. Diu axís:

«Apesar dels defectes indicats, la monografía del docte Sacerdot es digna de grans alabances y d' una acceptació que segurament no atenyerá, entre altres rahons, per la d' ésser escrita en llengua coneguda no més per un nombre de lectors molt petit. Es de doldre la fal-lera dels regionalistes exaltats, qui, no contents d' usar la parla materna en la poesía, volen despendres en absolut del idioma oficial, y no 's fan cárrech de que açó es introduhir una confusió babilónica en la Ciencia, y que, si aytal procediment se generalisés en totes les nacions, ningú podría llegir les obres que en ella se publiquessen sense abans adquirir una erudició llingüística com la d' Hervás ó de Mezzofanti.»

L' argument es sincer, l' autor l' ha formulat ab la major bona fe, sense ni sospitar que li estava dictant la passionota de la imposició castellanista. Además de sincer, es especiós, de primer sembla que un li haurta de donar la rahó. Oh! te la veu enganyadora la sirena castellana. Prou los costá car als nostres passats d' haversen refiat; y ben gèperuts n' aném encara 'ls presents.

Pero, veyám, examinemho una estona ab fredor y desitg de veritat. Aném per parts:

¿Serien mes llegides, la obra de Mossen Bové, y les similars, escrites en castellá que no pas en catalá? Regonexém que en aquest punt la balança palanqueja. Pot-ser que sí, pot ser que no. Tots els catalans, qui tenen lletra, saben mes ó menos entendre, lo que llegexen en castellá; entre 'ls lectors de fora Catalunya, son pochs els qui saben de llegir y entenen el catalá. Una altra: la gent de llengua castellana, entre la Península y les Amériques, son en nombre imponderablement superior á la gent de parla catalana.

La balança se decanta del cantó del argument castellanista.

Peró, entre la gent de llengua castellana, 'l promedi dels qui no saben de llegir es bastant mes pujat que á Catalunya. Segonament, la afició á llegir entre la gent de llengua castellana qui 'n saben, es estremadament petita: En Menendez Pelayo 's queixa de lo molt poch que á Espanya son llegits els seus llibres; En Valera bon goig pot arribar á cobrir gastos de la edició de ses obres; lo difunt Suarez Bravo deya que

en la única part d' Espanya ahon havia venut un xich la novela que li premiá la Academia Espanyola, era á Barcelona. Açó en materies literaries. ¿Qué ha de succehir, bon Deu, tractantse de filosofíes? Tercerament, los homens instruhits pera 'ls qui s' escriuen y publiquen obres com la de Mossen Bové, tant les entenen en castellá, com en francés, com en catalá, com en italiá. Son, aquestes llengües, branques d' una matexa soca; les especialitats de cada una, molt considerables en l' element íntim y en son tresor literari, desaparexen casi be enterament en ses funcions d' expressió científica de les idees. No hi ha cap castellá entés en una art ó ciencia, que no puga llegir y compendre una obra catalana que d' ella tracti. Y, finalment, aquí á Catalunya, no solament hi ha mes general afany d' instruhirse, sinó que tenim una legió nombrosíssima, dins del element ilustrat, qui reb ab simpatía y llegeix y considera una obra escrita en catalá que dificilment tindria pera ella atractiu sense aquesta circunstancia.

Ara la balança se tomba cap á la banda catalanista.

Que vagi balancejant, y nosaltres avancém: ¿Es per fal-lera de regionalista exagerat que Mossen Bové ha preferit pera la seva obra la llengua catalana? N' hauriam de parlar llargament d' açó de la fal-lera y de la exageració; peró avuy no 'ns convé. Val millor que aném de dret contra del retret castellanista, afirmant una cosa que ací tenim molt sabuda, peró que, de segur, causará molta estranyesa y fins una mica d' avergonyiment al bon redactor de la revista madrilenya: Mossen Bové y altres qui, com ell procedexen, escriuen en catalá ses obres, perqué axís poden donarles á llum, mentres que si les escrivien en castellá no tindrien medis.

A Catalunya no ha encara axafat als esperits el sentiment engandulidor del Estat-Providencia. La nostra tradició es del tot oposada á la dels pobles castellans; lo que pot fer l' esfors individual y la associació concertada d' aquests esforços, no s' abandona á les mans dels poders públichs, qui tenen altres quefers.

Fruyt d' aquest noble sentit de la acció particular lliure n' es la institució dels Jochs Florals. Els quals son una associació d' esforços individuals de tanta potencia que han alletat l' admirable renaxement de nostres lletres, y ara, amparen y fan possible aquí á Catalunya, la publicació de llibres que, com el de Mossen Bové, en cap altre indret d' Espanya podrien donar á llum els llurs autors, sí, ab lo talent y la passió del estudi, no 'ls hagués donat el bon Deu una boça ben plena.

Te rahó l' autor del article bibliográfich de *La Ciudad de Dios* quan sosté la conveniencia de que certa mena d' obres s' escrigan en lo llenguatge que mes nombre de llegidors pugui proporcionalshi. D' açó fa molt temps que n' estich convensut, y per açó me dol força que lo que saben de castellá molts dels nostres escriptors, no ho sápigan de francés. Pera nosaltres, com á llengua familiar y literaria, cap com la catalana; y com á llengua de relació y de difusió de la nostra intelectualitat, cap com la francesa. La educació en la nostra terra, s' hauría de basar en aquesta idea.

N. VERDAGUER Y CALLÍS.

(Del poeta rus Alexéï Tolstoï.)

T' equivocas, artista, si 't figuras
ser de tes obres lo creador. Per l' ayre
venen flotant eternament, ignotes
á la mirada dels humans. No es Fidias
qui donà 'l ser al Júpiter helénich.
¿Com ell, mortal, lo front seré podia
haverne concebut, ni la soperba
melena de lleó, ni la mirada
fascinadora y radiant dessota
d' unes céyes hon nia la tempesta?
Ni es Goethe qui creá á Faust; aquest, pe 'l trajo
sembla alemany de la antigor; mes la íntima,
mes la real essencia es cópia pura,
ratlla per ratlla, d' una pauta eterna.
Y quan sa Marxa fúnebre *Beethoven*
va escriure en lo paper ¿es, per ventura,
de dins de son cervell de hon brollavan
aquells esclats d' atormentades notes,
aquell glatir d' una ánima que cerca
l' ideal perdut, aquella ensulciada
de mons de llum en les negrors d' un caos?
No, que per los espays aquelles notes
de sempre havian brunzit, sols que ell, lo únich,
ell, per la terra sórd, sabé sentirles
en los gemechs inescoltats del ayre.
No 'n mancan pas are tampoch de formes
que ningú veu, de sons que ningú esbrina;
també la Llum y 'l Verb en lo misteri
d' Amor s' acoblan; mes llurs fruyts no gosa
mes que 'l qui sab sentir y qui sab veure,
qui sorprenent un mot, la escorreguda
d' un contorn fugitiu, la consonancia
que al nexe mor, sab enmotllarhi una obra
assombrant als humans. Vóltat, oh poeta,
de silenci y de fosca; sol y cego
has d' esser, com Homer,—sord, com Beethoven;
mes cego y sord per fora, les orelles
obre de bat á bat y 'ls ulls de la ánima.

Obre 'ls de bat á bat; y com fulguran,
al acostarhi 'l flam, les invisibles
ratlles d' escrit secret, axis, de sobte,
resplendirá per tú la imatge sánta,
veurás brollar coloracions en la ombra
cada punt mes potents, formes y linees
mes vibrants cada punt, y en armoniosos
entrellassats unirse les paraules
irradiant sentits de llum. Llavoras,
retén l' alé,... y escolta... y calla... y mira...
Després, á la hora del treball, remembra.

J. SARDÁ.

DIA DE REYS

Aquells sí que varen ser uns Reys complerts.

Vuyt díes abans, la Montserrat—que era la mes grandeta—el Jaumet, y 'l *Nis*, arrepenjats tots tres á la falda de la seva mare, li varen fer, ab to de manament, aquesta pregunta:

—¿Qué 'ns portarán els Reys aquest any?

La pobra dona agafá á tots tres d' un braçat, y, estrenyentlos contra 'l seu pit, dexá caure un ruxat de petons sobre aquells caparrets; no de petons solament, sino també de llágrimes que cara avall li regalimaven.

En Nis, escapantse 'l primer dels brassos de sa mare:

—Jo, cridava, jo *vuy* un *tavay* y un *saba d' ot*, y *tuóns*.

—Jo un *valucípedu* y també turró y neules... saltá desseguida 'l Jaumet.

La Montserrat anava á fer la seva petició, peró les llágrimes li corregueren als ulls veyent plorar á sa mare, y la veu se li nuá al coll.

—Fillets meus, aquest any els Reys no passarán; com que Nostre Senyor se 'n va dur al vostre pare, y aném tant negres ¿veyéu? els Reys no hi poden dexar res á les cases que hi ha dol...

—Jo 'm pensava que el papa, sent al Cel, veuria als Reys y 'ls faria portar mes coses... digué 'l Jaumet, embotint els llavis, á punt de fer una rebequería... El Nis ja la havia comensada. Y al cap d' un xich, ploraven tots, la mare y les tres criatures

***

Lendemá, á la costura que anava la Montserrat, *sora* Ignés—la mestra d' escriure—va dir á les noyes que havien de fer la carta pe 'ls Reys. Ab axó, que á la tarde vinguessin preparades, haventse pensat el que volien que 'ls duguessin.

Quan á les onze, la mestra, després de resada la oració, obrí la porta del carrer á aquell remat de cabretes, la Montserrat s' acostá á Sor Ignés, qui ab la mare Priora presidía la exida de la escola, y li va dir:

—Una servidora no n' he pas de fer de carta als Reys; la mare diu que no hi poden portar res á les cases que hi ha hagut morts.

A les dues monges els trencá 'l cor aquella moceta, ab ses paraules y ab la resignada tristor dels seus ulls quan les deya. Ni la una ni la altra atinaren, de moment, á respondre. Li amoxaren la carona, y se 'n aná.

***

Exint de costura, la Montserrat va veure penjada á la porta d' un quinquillayre una carassa, ab una boca llarga y molt oberta; á sobre hi havia un retól que deya: «Aquí 's reben cartes pera 'ls Reys.»

Arribant á casa seva, se torná á parlar dels Reys. El Jaumet no havia sentit á parlar d' altra cosa als noys d' estudi, y la Montserrat, ne dugué de costura 'l pap ple. El *Nis*, quan sapigué que les noyes de costura escrivien cartes als Reys, va dir molt resolut á la seva germana:

—¿*Vos exá* la teva *paloma*, que *esquiuré* als *Deys*?

La Montserrat li dexá la ploma. El *Nis* la prengué y comensá de fer ratlles en lo paper.

—¿Qué 'ls hi escríus? preguntá la Montserrat.

—No *didis* á *nirú: esquich* que 'ls *Deys* em *pot-tin* el papa, *pecqué* la mama *pora sempe*.

—Ay!... ¡no hi *via* pensat!... Dexa, *Nis*, donam la ploma.

Y la Montserrat se posá á fer una carta demanant als Reys que li portessen al seu pare. Acabat, la plegá en tres ó quatre dobles, y se la ficá á la butxaca.

A la tarde, tot anant á costura, s' acostá á la carassa de ca 'l quinquillayre, y li tirá á la boca la carta dels Reys.

***

Sor Ignés, quan la Montserrat arribá á costura, li digué que també ella havia d' escriure als Reys; peró que 'ls digués que li portessen les coses á la costura, que com allá no hi havien pas hagut morts, podria ser que li duguessen.

Allavores la Montserrat, tota avergonyida, va confessar á Sor Ignés que ja n' havia feta una de carta als Reys. La monja li feu espallofar, y tota commoguda aná á esplicar á la mare Priora l' hermós acudit de la ignocenta y bondadosa criatura.

—¡Pobreta! digué la Priora. ¿Que ja fa molt que morí 'l seu pare?

—Sí, deu fer molt temps. Era capitá, y hagué de marxar á les possessions d' África á fer la guerra á les tribus revoltades. La noticia de la mort la varen sapiguer fa cosa d' un mes y mitg;

peró, conti, mare Priora, que ja 'n devia fer tres ó quatre que era mort. La seva pobra mare s' ha quedât ab tres criaturetes y ab molt poca cosa pera mantenirles.

—¿Sap que farém, sor Ignés? li farém dur pe 'ls Reys una bona paperinada de neules y dues ó tres tauletes de turró; ella y 'ls germanets ne farán festa.

***

¡Cóm se dalien, pobrets, el día abans dels Reys, veyent aquelles botigues tant plenes de coses dels Reys, sabent que no n' hi hauria cap pera ells!

La seva mare, veyent la migransa de les criatures, sentia doblárseli 'l dolor; y la vigilia dels Reys, diada d' alegroys y de gatzara, en les cases ahon hi ha gent menuda, era negra y molla de plors á casa de la infortunada viuda.

***

Al demati dels Reys, la pobra dona posá ben foschs els dormitoris dels seus fills; y, quan se despertaren, els digué que encara eren á la nit, per mor que 's llevessen ben tart, y no haguessen de veure com els vehins havien provehit els balcons, y les alegres sorpreses y 'ls alarits de la canalleta al anar á recassejarlos.

En axó, truquen á la porta. Surt á obrir, y la andadora del convent li ve á dir, que la Montserrat vagi á costura que 's pensen que 'ls Reys li haurán duyt alguna cosa.

Aquella finesa de les monges tocá al mitg del cor á la trista mare, y axecant al cel una mirada plena de agrahiment, aná á cridar á la seva filleta, alegrantse tant com podia del goig que li anava á donar.

Obrí 'ls porticons de la finestra, li feu dir el Deu-m' en-común, y, just quan era al *Nostre pa* del *Pare nostre per l' ánima del papa*, tornen á picar á la porta; va á obrir; el carter li dona una carta; la obra; la comensa de llegir; y... á la tercera ratlla:—¡Fills, fills! corréu, Monserrat, nena... fills! corréu...

Les pobretes criatures, totes en camisola, menos la Montserrat, que anava mitg vestida, corregueren cap á la seva mare. La trobaren cayguda sobre una cadira, que no podia dir res.

—Mama! mama!... y ¡pobrets! ploraven y xisclaven. Se pensaven que era morta...

Els crits de la maynadeta feren tornar en sí á la mare, y allavores, prenentlos entre 'ls seus brassos, els digué ab una alegría gran que rompía en una mar de llágrimes dolces:

—¡Fills meus! el papa es viu; y el papa, ve, que aviat será aquí ab nosaltres.

—¡Mama, mama! cridá la Montserrat saltant al coll de sa mare; ja ho sé, ja ho sé: es la meva carta! jo 'ls hi vaig demanar als Reys que portessen al papa, ab una carta que 'ls vaig escriure.

Y la Montserrat esplicá la carta que va tirar á la boca de la carassa de ca 'l quinquillayre.

Peró 'l Nis, mirantse mitg disgustat á sa germaneta, va dirli tot filosóficament:

—*Yo tu vatx senyá.*

***

Al cap de pochs díes, arribá don Pere Bagaría. Se 'n aná sent capitá y tornava coronel. En un dels fochs mes grossos varen ferirlo, y, no poguentlo retirar desseguida 'ls seus, se 'n apoderaren els selvatges. Quan hagué curat de les ferides, pogué escaparse. Rodant per la selvatgería, aná á parar al mitg de una tribu que, de primer, volien matarlo; després li digueren si 'ls volia servir en una guerra que anaven á moure á uns vehins. Los ajudá, y guanyaren. El rey de la tribu, molt agrahit, l' omplí de presents, y 'l dexá anar lliure. Durant tot aquest temps, els seus companys d' exército, lo cregueren mort, y que era mort escrigueren á la seva familia.

La Montserrat tingué més dot que 'ls seus germans. Un senyor qui casualment llegí la carta que escrigué als Reys, demanantlos que li duguessen el seu papa mort, volgué sapiguer qui la havia escrita. Al cap de temps de buscar, arribá á saberho, y, com que era rich y sol, volgué premiar aquell rasgo d' amor filial, y li feu un llegat d' importancia.

La Montserrat, quan fou gran, en cedí una part al seu germá Dionís (allavores era tot un senyor metge, y ja feya anys que no li deyen el Nis.)

Pot-ser diréu que d' axó no n' hi ha res de veritat. Vosaltres matexos; penséune lo que us sembli; jo lo que us puch dir es que no hi era; m' ho varen contar.

FRANAR.

A POSTA DE SOL

L' oratge es fresch y suau... El sol se pon.
La floreta en l' herbey se clou de son,
floten crexentes ombres
y, sobre 'ls blats, baxet, baxet volant,
la cogullada entona 'l derrer cant
ab veu dolça y flautosa.

Qui té la pau de Jesucrist al cor,
axís, com aquest dia hermós, se mor,
quan sa hora n' es vinguda.
Es sol que assí se pon melengiós,
pera anar á brillar esplendorós
en mons de més ventura.

J. RUYRA.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—Ab lo títol de *La Copona*, la colonia tarragonina de nostra ciutat ha començat á publicar una revista literaria mensual escrita en nostra benvolguda llengua. Son obgecte, com se comprén, es estrenyer los llaços de germanor qui lliguen als tarragonins residents á Barcelona y demostrar lo noble amor que senten vers sa ciutat nadiva. No 's paren no obstant á Tarragona los límits de ses amors y de ses aspiracions, puix los derrers mots de sa salutació afirmen el desitg de «conservar la veu de *La Copona* per, quan arribi 'l cas, saludar ab ses batallades lo dia espléndit del renaxement de la historia de Catalunya.»

També hem rebut lo setmanari católich que, ab lo títol de *El Deber*, ha començat á publicarse á Olot; encara que escrit en llengua forastera, promet destinar un lloch d' honor á la propia de casa nostra.

Lo jovent qui forma en la societat recreativa «Catalunya», també vol portar son contingent al desenrotllo de la literatura catalana; puix ha començat á publicar, ab lo títol de *Catalunya*, una revista quinzenal molt ben presentada, que vindrá á ser un nou atractiu d' aquella favorescuda societat.

Ab aquets nous elements y per les millores fetes per *L' Oloti*, *La Costa de Llevant* y LA VEU DE CATALUNYA, pot ben assegurarse que la prempsa catalana ha començat ab bon peu lo present any.

A tots nostres companys doném nostra coral enhorabona y entussiasta salutació.

—S' ha posat á la venda lo nou drama de D. Angel Guimerá, «La terra baxa.»

—Divendres inaugurá 'l Dr. D. Antoni Rubió y Lluch la cátedra lliure de Lliteratura Catalana creada en nostra Facultat de Filosofía y Lletras, á conseqüencia de les iniciatives del Rector de la Universitat Excm. Sr. Durán y Bas, de les que parlá llargament aquest setmanari.

La aula s' omplí d' oyents, y d' oyents devots, qui escoltaven al jove y docte professor ab atenció profunda. A la sortida, en la cara dels concurrents se llegía la satisfacció que 'n tragueren. No més s' hi trobá á faltar una cosa: que les conferencies no sien en catalá. Peró sembla que s' acudirá al Sr. Durán y Bas demanantli, pera que axís pugan ferse, un permís que no negará pas l' ilustre patrici.

—Del «Centre Catalá» de Sabadell hem rebut la alocució en que dona compte al poble sabadallench dels acorts presos en la reunió celebrada per lo Centre ab l' obgecte de decidir la forma de cooperar al socós dels fills de la ciutat qui tornin malats, ferits ó inválits de les guerres de Cuba y Filipines. Es un document notable de debó, y que ab eloqüencia hermosa acredita al ensemps el bon cor y 'l bon seny dels amichs nostres qui constituhexen la meritoria associació. Ab aquest document y ab los actes que s' hi expressen, els catalanistes de Sabadell han fet á la causa catalanista un honor dels que no cauen á terra, y ells s' han fet dignes del agrahiment dels cors cristians y de la admiració dels patricis.

—Lo primer número de nostre estimat company *La Costa de Llevant*, corresponent al primer d' any, es veritablement notable, tant per lo que 's refereix al tetx, com als ben dexats grabats que l' acompanyen. Es de esperar que l' esforç de nostre company será ben apreciat cóm se mereix de part dels habitants de les poblacions que constituhexin la comarca de la costa llevantina.

—Pera 'ls vinents Jochs Florals de Barcelona, la *Associació Popular Regionalista*, ofereix una ploma de plata á la més exacta monografía sobre la situació y límits de les comarques naturals de Catalunya, compreses les avuy unides á les provincies aragoneses y á la República francesa.

†

En la vila de Canet de Mar, ha mort

DON FRANCISCO X. SERRA Y CLAUSELL

doctor en Medicina, y pare de don Marián y don Francisco X. Serra, tots dos amichs nostres y molt estimats companys de causa, y 'l primer Director de *La Costa de Llevant*.

El bon Deu haja acollit la ánima del excelent y estimat patrici y envie un bon consol als nostres afligits amichs, als qui acompanyám en la pena.

Aragó.—La Academia Jurídica y Literaria Aragonesa ha publicat lo programa del certamen escolar en honor de son Patró Sant Tomás d' Aquino en lo que 's concedirán premis á les següents composicions de carácter regionalista: «Llegenda histórica aragonesa,» «Les servituts comuns en lo Dret aragones: orígen, historia, estat present, llegislació comparada y crítica,» «La regió y la provincia com organismes naturals del Estat» y «Estudi histórich de les alteracions d' Aragó y Nabarra ab ocasió de les desavinenses entre Joan II y 'l Princep de Viana».

Hi poden pendre part tots los estudiants de Dret y Filosofía y Lletres de les Universitats espanyoles. Los treballs deuen enviarse al secretari del Jurat, avans del dia 15 del vinent Febrer.

ESTRANGER

Alemanya.—Continuém la relació de la feta dels estudiants alsacians y lorrenesos:

Deyam en lo número prop-passat que, vista la defecció dels dos comissionats primerament designats pera posar en mans del Rector la protesta contra la espulsió d' En François, els estudiants n' havien nombrat dos mes; els qui havent complert la comanda, foren també espulsats de la Universitat de Strasburg per lo senat académich.

Aquets dos novament espulsats s' anomenen Luttwig, de Vic, estudiant de Medicina, y Ehrarht, de Weyersheim, estudiant de Dret. Quan aquests dos minyóns hagueren sentit la seva condemna, advertiren al Rector, que 'ls seus companys, solidaris juntament ab ells, abandonarien segurament la Universitat quan ells ne fossen trets. Acabat, se 'n anaren ab sos amichs, y, sense crits ni manifestacions tressoses, travessaren á bell estol la ciutat y 's disolgueren.

Havent dinat, tornaren á reunirse, acordant unanimement dirigir una nova declaració al senat académich pera afirmar la llur solidaritat y revindicar la part que en los fets els hi pertocava. Per conseqüent, demanaren esser compresos en la pena pronunciada contra 'ls llurs companys. Heusaqui 'l text d' aquesta declaració:

«Els estudiants qui sotscrivim declarám per la present que 'ls nostres condexebles Ehrahart y Luttwig, foren nostres mandataris al entregar lo nostra declaració, y volém, per lo tant, com á mandants d' ells, assumir la plena responsabilitat de la seva comanda.»

Parlant d' aquest succés lo *Journal d' Alsace*, diu:

«Aquesta qüestió universitaria va agafant un cayent desagradable. La decisió presa contra En Ehrhart y En Luttwig ha acabat d' excitar als estudiants alsacians y lorrenesos, y es evident que esdevindrán nous incidents. Els estudiants no volen dexar passar sense protesta la pena imposada als llurs companys, y, d' aquesta manera, qué succehirá?»

Y diu, per sa part, un altre diari: «Ha sigut molt notat que 'l senat académich es el qui doná al incident carácter politich, al insertar en sa relació exa frase: «Aquestes greves infraccions de la disciplina son fruyt d' una agitació politica que s' ha introduhit dins los medis universitarís». Se creu que 'l senat aludeix á En Preiss, lo valent diputat protestatari de Colmar.

—Ha causat molta irritació en la Alsacia-Lorrena la espulsió, decretada per les autoritats de Strasburg, dels tres fills d' En Pau Schlumberger, nets d' En Joan Schlumberger, lo president de la Delegacio d' Alsacia-Lorrena. Residents á França, aquests tres minyons volgueren passar ab els seus pare y avi les festes de Nadal, y obtinguts sos passaports y un permis d' estada en la Alsacia-Lorrena, feren, al arribarhi, la convenient declaració de presencia á les autoritats. Se creyen, ab rahó, estar en regla.

No obstant, no tardá gayre en arribar una orde superior del governador de Strasburg, manantlos abandonar immediatament lo pays, per lo gros delicte d' haver fet, quan tenien setze anys, la declaració de que, al ser majors d' edat, volien optar per la nacionalitat francesa.

—El germanisme apreta despóticamentent les provincies poloneses. Á la *Gazeta de Danzig* li escriuen des de Breslau que als soldats polonesos se 'ls ha prohibit de parlar entre ells la seva llengua polonesa. En la guarnició de Oels, á tot soldat qui parla en polonés ab els seus companys se 'l castiga ab una munta. Molts dels soldats polonesos no han conseguit aquests dies de Nadal permis pera anarlos á passar á casa seva, per haver fet us en ses converses de la llengua polonesa.

Austria.—Á Praga se reuni no hi ha gayre un congrés al que assistiren per aqui d' uns 3.000 txechs, ab obgecte de constituhir una gran associació pera conseguir la reconciliació entre 'ls Txechs y 'ls Alemanys de la Bohemía, sobre la base del dret histórich d' aquest regne, y la protecció dels interessos agraris.

Lo Congrés votá les quatre conclusions següents:

1.ª Dret públich de la Bohemia; 2.ª igualtat de dret pera les dues llengues que s' hi parlen, ab garantia de representació pera la minoria nacional; 3.ª modificació de la lley electoral en favor dels interessos agraris; y 4.ª defensa intensiva dels interessos económichs y nacionals de la agricultura.

—Varem dir que en les eleccions d' Alcalde de Praga (Bohemia) havia sigut nombrat, per tres vots de majoría, 'l doctor Srb, Vell-txech. Com que les eleccions portaren grosses disputes, han acabat aquestes, cedint los Vells-txechs en ses pretensions. Per aquesta rahó 'l doctor Srb ha dimitit, essent nombrat Alcalde 'l seu contrincant doctor Podlipny, Jove-txech.

Hungria.—De Budapest telegrafien á la *Gazeta de Francfort* que Monsenyor Strossmayer, bisbe de Diakowar, ha prohibit en tota la seva diócessis les predicacions y la confessió en llengua húngara, axis com la ensenyança en aquesta llengua en les escoles dependents de les autoritats eclesiástiques.

Italia.—Ha mort á Nápols, l' arquebisbe cardenal Sanfelice. El dol per aquesta mort ha estat general. Fins els diaris anti-religiosos saluden ab veneració 'l nom del exemplar arquebisbe. Tothom diu lo meteix: Era un sant. Y s' espliquen una pila de fets de la caritat insigne del plorat difunt. Davant del mort se plora, y 's tem pensant en qui anirá á reemplaçarlo. Els napolitans treballen de valent pera conseguir que no sía trencada la tradició de nombrar á un patrici napolitá.

LLIBRES Y PERIÓDICHS

Filosofía elemental *(Psicología Lógica y Ética) por D. Juan Arolas y Juani, catedrático de esta asignatura en el Instituto de Segunda enseñanza de Manresa.*—Barcelona, 1896.

Aquest curs de filosofía respon á la restauració escolástica que 's fa sentir per tot arreu.

Inspirada tota sa doctrina en les obres de Balmes, Gonzalez y Zigliara, es en lo fons tomista. Diem en lo fons, perque l' orde y método que ha seguit lo Sr. Arolas, no ho es escolástich. Ab ressabis escocians, ha seguit mes aviat un método analítich que sintetich. Per çó al revés dels escolástichs qui comencen per la Lógica, ell ha començat per la Psicología; per mes que açó sía lo natural, ja que primer toca parlar del ánima que de les lleys del raciocini, no obstant creyem que aquest camí no es tan fácil y dreturer pels estudiants jovens, qui, no avesats encara á la abstracció que demana la análisis psicológica, no hi poden entrar de plé, sense haverse exercitat en aquella mena de gimnasia intelectual que 'n diuen Lógica. Pero ara está de moda, y 'l Sr. Arolas no s' hi ha volgut encarar.

Tret d' açó, hem vist ab gust que haja dividit la Psicología en esperimental y racional. La Psicología empírica sistematisada, ja que no creada, per la escola escociana, es pot ser un dels mellors fruyts de la filosofía d' en Reid y Hamilton, importada y vestida á la catalana per en Martí y en Llorens. Generalment en los cursos de filosofía escolástichs hi manca aquesta divisió tan important, y á molts mestres qui seguexen la mes pura doctrina de St. Thomás Aquino los hem sentit quexarsen.

En la Psicología esperimental del Sr. Arolas es hon hi hem notat mes ressabis escocians.

Després de la Psicología, hi posa la Lógica y no cal dir que es aristotélica. La metafísica general ó la Ontología no hi te un lloch apart, sino que va barrejada ab la Psicología, la Lógica y la Ética, segons ho demana la materia. La Ética es també aristotélica y escolástica.

En alguna que altra qüestió s' aparta de la doctrina general de la Escola, com per exemple, al parlar de la naturalesa del ánima de les besties y en la demostració de la existencia de Deu. Sobre lo primer, defensa lo Sr. Arolas, contra los *immaterialistes*, que la ánima de les besties es espiritual, pero menys perfecta que la dels homens; al revés dels escolástichs, qui sostenen que la ánima dels bruts no es, ni material ni espiritual, sino immaterial. Tocant á la demostració de la existencia de Deu, renova l' argument de St. Anselm, Descartes y Leibnitz; es cosa ja sabuda que Sant Thomás y ab ell tots los escolástichs atacaren la demostració demunt dita.

Pera acabar, volém ara fer observar una cosa al Sr Arolas, ja que aquesta crítica va per una revista catalana.

Al parlar del llenguatge, lo Sr. Arolas diu: Enteném per *idioma* tot llenguatge complert y perfectament culte. Dialecte es tot llenguatge incomplert é inculte.

Fins aquí, *transeat*.

Pero segueix: Se distingexen en general los *idiomes* dels *dialectes*, en que aquells tenen *Diccionaris* y *Gramátiques* OFICIALS... y *'ls dialectes* no, *donchs encara que á vegades tenen gramátiques* y *diccionaris, son aquestos imperfets, y en general rudimentaris y sense cap valor* DE CARACTER OFICIAL Y OBLIGATORI.

Nosaltres volém creure que lo seny entenimentat del senyor Arolas, no ha escrit açó ab cap mena de malicia, ni ab convenciment, sino que inconscientment s' ha dexat portar de la rutina. May lo *caracter oficial* ha tingut poders pera donar ó pendre lo títol de idioma á cap llenguatge. No tenen pas carácter oficial ni la gramática ni 'l

diccionari catalans, y, no obstant açó, la nostra parla es idioma y no dialecte. Lo mateix li dirien los vizcains y tots los qui tenen un llenguatge propi, encara que privat del carácter oficial gracies á la centralisació que ofega totes les energíes dels pobles.

Repetim, volém creure que alló no ho ha escrit d' una manera formal y convensuda.

Endemés, la obra está ben fetxa y demostra que l' autor te bastants conexements de la historia de la filosofía.

FREDERICH CLASCAR.

DIETARI DEL PRINCIPAT

JANER:—*Dia 1.*

Tenim noticia de la mort de D. Francisco Santacana entussiasta antiquari de Martorell.

—En lo poble de Cunit s' estrená lo rellotge públich construit per D. Pere Cabanac inteligent constructor del de Santa María de la Geltrú. Tan important mellora es deguda á la dexa feta per D. Lluis de Vidal.

—Llegím que los fabricants de midó ajudats per la Lliga de Productors y del Institut Agrícola han elevat al Ministre d' Hisenda una rahonada instancia, fent avinents los grans perjudicis que ocasiona á la seva industria la competencia que li fan les fécules extrangeres, demanant en conseqüencia que 's corretgexi l' aranzel vigent; de lo contrari no sols vindria la ruina de dita industria, sino que 's faria impossible l' implantació de feculeries á Espanya.

—Es benehida solemnement la capilla del Sagrament de la parroquia de la Concepció d' aquesta ciutat. Ha sigut ideada y dirigida per lo arquitecte D. Antoni Serrallach, y sa terminació es deguda á la generositat d' una piadosa senyora.

Dia 2.

De Valencia arriba la noticia de la mort de nostre compatrici D. Enrich Buxaderas y Mercadal catedrátich de Retórica y Poética d' aquell Institut: Tenia no mes 30 anys, y, en lo seu ram, era un savi.

La Societat Barcelonina d' Amichs de l' Instrucció celebra sessió d' ingrés en la matexa del soci D. Joan Bta. de Miquel, distingit professor de llengues vives, llegint un discurs notable sobre l' orígen y desenrotllo del idioma francés, contestantli ab un altre, no menys ben escrit, D. Narcís Masvidal Director del Institut de Manresa, sobre los grans poetes y prosistes francesos.

Dia 3.

Llegím en los periódichs que 'l Ateneo d' Arenys de Mar ha remés al President de la Diputació provincial 2,000 pecetes destinades als gastos del Sanatori que s' estableix pera los soldats que retornin de Cuba ferits ó malalts.

Dia 5.

Es benehida una campana nova de l' esglesia de Sant Cugat del Rech.

Dia 7.

En l' esglesia de Sant Just celebra lo Iltre. Colegi d' Advocats la festa de son patró san Ramón de Penyafort.

Notes curioses.

Dia 5.—Lo gremi de Pescadors tenía la costum d' anar á buscar en aquesta diada la bandera de Sant Ramon de Penyafort que hi havía á Santa Catarina y la portava á tocar les aygues del mar en aquell punt en que, segons tradició desembarcá dit Sant al venir de Mallorca miraculosament sostingut per sa propia capa que li servi de nau.

Per la tarde era costum recorrer les poblacions noys vestits de rey ab corona de paper daurat anant á casa dels parents y amichs en busca de fruytes y llaminadures.

En aquesta ciutat, avans de les guerres y de les revolucions, es feya com encar se fá en algunes ciutats, com per exemple Girona, l' arribada dels Reys d' Orient. S' organisava una comparsa vestida ab trajos richs y adequats, la que presidida per aquells tres personatges, que á voltes anaven muntats en ben guarnits cavalls y en altres en luxosos carruatges, anava repartint les joguines y llaminadures que portaven uns patges y eren depositades per medi d' escales en finestres y balcons de cases conegudes, en los quals no 's havía descuydat l' ignoscent quitxalla de colocarhi les sabates del dia de festa.

Quan les vicissituts de la politica motivaren que no vinguessen los Reys fou cosa d' anarlos á buscar. Al só dels corns marins y á la llum d' atxes de vent, reunits los xicots d' un barri anaven en busca dels del altre ab los quals estaven enemistats, y entaulaves una d' aquelles batalles de colps de pedres que tanta feyna donaven á la *Russia* que moltes vegades se veya en apuros pera ferles parar. Molts se recordarán d' aquelles rivalitats que hi havia entre la quitxalla gran del Arrabal y la de Ribera, entre la d' aquesta part de la ciutat que era la de Sant Pere, y la de la Barceloneta, lo meteix que entre la del Arrabal, ó part del Padró, y la de Gracia, qué á les hores no era mes que un barri de la ciutat, donant lloch á espantoses lluytes en les que á voltes s' hi barrejaven també á fer voleyar lo mandró homens ja fets, en ajuda d' un ó altre partit. L' endemá, ab la escusa de que 's havía d' anar á despedir als Reys, tornava á realisarse l' espectacle. Açó es una nota caracteristica d' aquell periodo d' agitació continua en que per un *tres y no res* s' alçaven les pedres dels carrers y 's formava una barricada á cada cantó.

Lo dia dels Reys, com la parroquia del Pi celebra desde temps inmemorial la festa patronal y sempre han tingut los feligresos especial interés en que no resultás menys solemne que la celebrada cinch dies avans en la que ells ne deyen *la catedral de la pescateria*, era questió d' anar al ofici ab orquesta, lo que ve á esser, segons gráfica expressió d' aquell temps *l' opera dels pobres*. Los de Santa Maria deyen que 'ls del Pi, axis com ells menjaven *fideus ab sucre* en lo dinar de *cap d' any*, com no podien permetrés los del Pi semblant luxo, s' acontentaven ab menjar *sémola á la graella*. Aquestes tradicionals antipaties entre los parroquians d' una y altra iglesia, venien já de lluny, puix havien trascendit al poble á conseqüencia de les dissensions que entre les dues comunitats de préveres existien d' antich respecte quina devia esser la primera en un acte en lo qual hi tenien que concorrer abdues, puix lo cronista Pujades ja 's ocupa d' elles. En l' antich retaule del altar major del Pi hi havía una estrella iluminada per gran nombre de ciris, era la estrella dels tres Reys que s' ensenyava á les criatures; en l' actual, durant los primers anys, n' hi resplandia una ab llumetes de gas, are ja no poden los pares mostrar á sos fillett la estrella de Orient, y sols queda á Santa María la de Betlem, recort d' aquelles competencies que no sabem si havem de donar moltes mercés á Deu per que han dexat d' esser.

Dia 7.—Sant Ramon de Penyafort. Avans del any 1836, lo Capitol Catedral anava en professó á Santa Caterina pera assistir á la funció que s' hi celebrava en honor del insigne barceloní que ans de esser frare dominich, havia sigut canonge penitencier de la catedral. Son sepulcre y ses reliquies son venerades avuy, no ab la sumptuositat que 'n mereix la gloria que á sa patria n' ha reportat un varó tan insigne, en una de les capelles laterals de tan Santa Esglesia.

RAMÓN N. COMAS.

Consistori dels Jochs Florals de Barcelona.

CONVOCATORIA

Als esperts trobadors y honorables escriptors de Catalunya y de tots los antichs comtats y reyalmes ahon la nostra llengua es parlada ó coneguda, los VII Mantenedors del *Consistori dels Jochs Florals de Barcelona* en l' any XXXIX de llur restauració, salut.

A fi de donar bon cumpliment á la honrosa comanda que 'l respectable Cos d' Adjunts nos feu lo dia 15 del darrer Novembre, vos convidám á pendre part en los *Jochs Florals* d' enguany que, segons los Estatuts y bones costums establertes, se regirán per lo següent.

CARTELL

Lo primer diumenge de Maig vinent, que s' escau ésser enguany lo dia 2, se celebrará la poética festa, en la qual serán adjudicats als autors de les tres millors poesíes que que hi obtin, los tres premis ordinaris que ofereix cada any l' Excelentíssim Ajuntament de Barcelona, protector y ja de temps antich aymador de la Gaya Ciencia.

Lo primer premi, que es una *Englatina d' or*, será donat al autor de la millor poesía sobre fets históríchs ó gestes glorioses de Catalunya, ó be sobre usatjes y costums de nostra benvolguda terra, essent preferida en igualtat de mérit la escrita en forma de romans ó llegenda.

De la segona joya, la *Viola d' or y argent*, se 'n fará entrega al autor de la millor poesía lírica, relligiosa ó moral.

Lo tercer premi, anomenat d' *honor y cortesia*, consistent en una *Flor natural*, s' adjudicará á la millor composició en vers sobre tema que 's dexa al bon gust y franch arbitre del autor. Seguint la bella costúm d' antich establerta, lo qui obtinga aquest premi deurá ferne present á la dama de sa elecció, la qual, proclamada *Reyna de la festa*, entregará desde son siti presidencial tots los premis als qui guanyadors ne sian.

PREMIS EXTRAORDINARIS

Diploma honorifich y una copa artistica que ofereix lo Consistori á la millor composició en prosa sobre tema y género literari que 's dexa al bon gust y franch arbitre del autor.

A més lo Consistori ha rebut pera adjudicar en la matexa festa 'ls següents premis:

Un obgecte d' art, ofrena del Eminentíssim senyor Cardenal, Bisbe d' Urgell, doctor Cassanyas, que s' adjudicará al qui presenti «la millor Oda cantant les virtuts y miracles del Beato Joseph Oriol, gloria de Barcelona.»

Un exemplar luxosament enquadernat de *La Historia de la Iglesia, del Cardenal Hergenröether*, que ofereix l' Excm. é Iltm. Sr. Bisbe de Tortosa, al millor travall sobre 'l següent tema: «Ressenya ó Crónica de la estada del Anti-Papa Pere de Luna en lo Bisbat de Tortosa. Ses relacions ab lo Capitol de la Seu.»

Un objecte d' art, ofert per l' Excm. é Iltm. Sr. Bisbe de Menorca, pera l' autor del millor «romans descriptiu de la reconquista de Menorca, per lo Rey Alfons III d' Aragó.»

Una viola de plata, oferta per la Excma. Diputació Provincial de Lleyda, al autor del millor «qüento ó llegenda en vers en que 's descriga una festa popular, fira, aplech ó festa major d' un poble de la provincia.»

Un volúm ricament enquadernat de *L' art bizantin au X.e Siécle, per Schlumberger*, ofert per lo «Centre Excursionista de Catalunya» al autor de la millor «monografía sobre un monument, població ó comarca de Catalunya.»

Un álbum heliográfich de la Exposició de dibuxos autógrafs d' artistes difunts y de vistes y dibuxos d' edificis y monuments que ja no existexen (contenint 37 lámines); altre album de la colecció de curiositats artístiques de don Joseph Ferrer Vidal y Soler (de 30 lamines); un volúm de la «Monografía historica é iconográfica del trajo», y un álbum de grabats escullits de la colecció de D. Geroni Faraudo (contenint 32 lámines), tots acompanyats del corresponent text, que ofereix la «Associació artístich-arqueológica de Barcelona», al autor del millor «estudi crítich é histórich d' una antigua industria artística de Catalunya.»

Un objecte de art, ofrena de la «Unió Catalanista», que s' adjudicará al autor de la millor «colecció d' inscripcions en catalá, breus y apropiades pera fixarles de manera adequada en los monuments y llochs de Catalunya més relacionats ab los grans fets de sa história, al objecte d' ensenyar é ilustrar al poble.»

Un objecte de art, ofert per la «Lliga de Catalunya» al millor «Compendi d' Historia de la literatura catalana en forma adecuada pera generalisar son conexement.»

Una colecció d' obres escullides que ofereix lo «Centre Escolar Catalanista», al autor del millor travall sobre 'l següent tema: «Esperit del lulisme y estudi dels principals dexebles que tingué en los pobles que formavan la confederació catalana-aragonesa.

La colecció complerta de les *Obres musicals de J. S. Bach*, oferta per lo Mestre D. Francisco Alió pera adjudicarse «al mellor estudi sobre cansons populas catalanes y ses tonades.»

Una escribania d' argent y marbre, ofrena de D. Bonaventura Bassegoda, pera ésser adjudicada á «la més complerta colecció de noms y datos biográfichs é históríchs d' artistes y artífices catalans y extrangers que hagin travallat á Catalunya durant los sigles XIII, XIV y XV.»

Pera aquest premi com pera qualsevol altre que ho judiqui convenient lo Consistori se reserva la facultat d' assessorarse de persones técniques.

D' acort ab los Estatuts dels Jochs Florals podrán concedirse 'ls accéssits y mencions honorífiques que 'ls Mantenedors judiquin ben merescuts.

Totes les composicions deurán ésser inédites y estar escrites en antich ó modern catalá d' aquest Principat, de Mallorca ó de Valencia, ó en qualsevol dels dialectes del mitjorn de França, ab tal que 'ls autors procurin escriureles de la manera més semblant al antich provensal ó catalá literari.

Tots los trevalls, rigorosament anónims y escrits ab lletra clara é inteligible, deurán ésser remesos á la Secretaria del Consistori (carrer del Governador número 1), abans del mitjdía del primer d' Abril vinent, junt, cada hú, ab un plech clós que continga 'l nom del autor y duga demunt escrit lo títol y lema de sa composició.

No s' entregará 'l premi adjudicat al autor qual nom no consti clarament expressat en lo plech respectiu ó vaja en forma d' anagrama, pseudónim ó altra contrassenya.

Los plechs que continguin los noms dels autors no premiats se cremarán, com de costúm, al acte mateix de la festa.

Lo Consistori se reserva per un any, á comptar del dia de la festa, la propietat de les obres premiades.

D' acort ab lo previst en los Estatuts, se publicará un cartell extraordinari en lo cás probable de rébres altres premis.

Que 'l Senyor vos donga llum d' inspiració pera cantar ab esperit verament catalá la *Pátria, la Fé y l' Amor*, y á nosaltres discreció en judicar y acert en premiar als mes dignes.

Fou escrit y firmat lo present Cartell en la ciutat de Barcelona, al primer de Janer de 1897 per los VII Mantenedors: Francisco de S. Maspons y Labrós, *President*.—Miquel S. Oliver.—Joseph Brunet y Bellet.—Joan Maragall.—Francesch Rierola.—Antoni Gallissá.—Lluis Durán y Ventosa, *Secretari*.

La Catalana.—Imp. de J. Puigventós.—Dormitori St. Francesch, 5.